

Для юристів високого рівня важливе значення має вивчення у вищих навчальних закладах дисципліни “Філософія права”, яка завдяки застосуванню філософських методів до аналізу юридичних проблем долає “жорсткість” і схематичність, догматизованість юридичного мислення, гуманізує юридичну освіту та сприяє комплексному і системному критичному аналізу будь-яких правових ситуацій з точки зору сутності права як регулятора суспільних відносин, його сенсу і призначення [4, с. 92].

Таким чином, осмислення державно-правової дійсності крізь призму філософії права дає змогу юристу по-новому підійти до осмислення феномену права, його ціннісних характеристик та значення як цивілізованого і дієвого регулятора суспільних відносин. Філософія права відіграє провідну роль у формуванні морально-світоглядного становлення юриста.

---

1. Дем’янчук О. Н. Проблеми художньо-естетичної освіти та виховання учнівської і студентської молоді в умовах національного відродження / Дем’янчук О. Н., Кутузова Г. І., Петрович В. С. ; за заг. ред. О. Н. Дем’янчука. – Луцьк : Вежа, 2001. – 128 с.

2. Зеленко І. П. Перспективи системного підходу до проблеми структуризації правової культури / І. П. Зеленко // Економіка і право. – Вип. 2. – Х. : ХДАДТУ, 1999. – С. 90–98.

3. Брездень В. І. Екстремуми у професійній діяльності юриста: філософсько-правове дослідження : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.12 – філософія права / Володимир Іванович Брездень ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2015. – 22 с.

4. Павлишин О. В. Правова культура як показник рівня розвитку системи юридичної освіти(семіотико-правовий аспект) / О. В. Павлишин // Юридична психологія та педагогіка. – 2013. – № 2. – С. 82-93.

Молнар Олександр Васильович,
студент групи М-ЮД-623
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
кандидат філософських наук,
доцент **Наріжний Ю.О.***

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ЮРИСТА

Значення філософії права на сучасному етапі розвитку юридичної науки є багатограним, оскільки має різне теоретично-практичне спрямування. Це, безумовно, пов’язано з тим, що творчість видатних філософів суттєво вплинула на подальший розвиток правової доктрини. Все це свідчить про ак-

туальність дослідження філософії права як чинника формування світогляду юриста.

У першу чергу хотілося б звернути увагу на те, що правова філософія покликана зрозуміти підвалини права, що кореняться в глибинах культури [1, с. 41]. Філософія права – це філософське вчення про право, яке відповідає на питання, котрі виникають у правовій сфері, методом філософії. Її предметом є, передусім, виявлення смислу права, а також обґрунтування розуміння цього смислу. При цьому, дане визначення не охоплює всього розмаїття проблем філософії права, але дозволяє зосередитись на її стрижневій ідеї, пов'язаній з уявленням про право як спосіб людського буття [2, с. 15]. Зокрема, фундаментальні проблеми правознавства вирішуються чи принаймні обґрунтовуються саме на філософському рівні. У цьому й полягає складність такого феномену, як право, і така особливість визначає фундаментальну роль філософії права в системі правознавства як загальнометодологічної дисципліни [3, с. 46-47]. Звідси значення філософської спадщини права зумовлене необхідністю концептуального осмислення проблем розвитку сучасного правознавства.

По суті, філософія права дозволяє розуміти право як основний засіб саморегуляції суспільства. Філософія права усвідомлює його в контексті культури. Предмет філософії права включає неюридичні (граничні) підстави права, які можуть розкриватися як пізнавальні, ціннісні, соціальні та антропологічні [4, с. 22-23]. Так, до предметів вивчення філософії права включаються питання взаємодії права і держави; людини, суспільства і держави тощо.

Саме виникнення філософії як системи знання було зумовлене певною практичною потребою людини - а саме, потребою правильно орієнтуватись у світі, для чого насамперед необхідні найзагальніші, абстрактні, теоретичні знання про людину та світ, їх відношення. Іншими словами, необхідний світогляд. Людина є свідомою істотою, і вона потребує обґрунтованого світогляду. Теоретичний світогляд, який обґрунтовує сам себе, це і є філософія. Вона являє собою систему певних теоретичних знань, яка має відповідне практичне застосування. Питання про практичне значення філософії можна розглядати як основне її питання в практичному відношенні. Воно визначило і предмет філософії, тобто її теоретичне основне питання [5, с. 10].

По суті, філософія права є найвищим ступенем осмислення права, при якому виявляються історія становлення права, понять права, його внутрішня логіка, визначення того, чим є право в житті людства, конкретного народу, прояв права в людському бутті. При цьому філософія права відрізняється від теорії держави і права, яка вивчає загальні закономірності винесення, становлення і розвитку держави і права як таких і дає світоглядне пояснення права, виявляє його роль і місце поряд із іншими видами соціальних норм, розкриває його суть і значення для всіх і кожного, виявляє місце права в розвитку людства тощо [6, с. 395].

Філософія права займається встановленням гранично загальних поло-

жень, які потім можуть бути використані в законодавстві, судовій практиці й освіті як загально визнаний базис для нових законодавчих ініціатив, прийняття судових рішень і формування юридичного світогляду майбутніх юристів [7, с. 160].

Виходячи з вищенаведеного, філософія права необхідна майбутньому кваліфікованому правнику (магістру права) для якісного підвищення рівня його професійної компетентності, набуття нових знань і навичок, що загалом сприятиме оптимізації системи правових взаємовідношень у людському співтоваристві і виявленню позитивних умов удосконалення соціально-правового життя [8, с. 102].

Філософія права у системі юридичної освіти, у її співвідношенні з іншими видами і способами розуміння та вивчення права виступає вищою духовною формою пізнання, усвідомлення і утвердження його змісту, цінності та значення в житті людей. Філософія права бере на себе синтезуючу роль культурних, духовних, соціальних, політичних та правових чинників розвитку суспільства, акцентуючи увагу на людиноцентриських, гуманістичних засадах усіх суспільних процесів. Лише завдяки осмисленому вибору життєвих пріоритетів в умовах достатньої інформованості про множину концепцій і теорій, які пояснюють явища та процеси суспільного буття, можна досягти стійкості переконань, органічного, а не «нав'язаного» формування національної свідомості та патріотизму, усвідомленого сприйняття ідеалів добра, справедливості, гуманістичних цінностей. Світоглядні дисципліни не лише підвищують рівень загальної ерудиції та культури, систематизують професійні знання та сприяють глибшому розумінню права, вони допомагають знайти своє місце у світі, адже світогляд – це ті цінності, ідеали, переконання та погляди, які є визначальними для суспільної орієнтації людини та її позиціонування в реальності [9, с. 27].

Безумовно, філософсько-правове осмислення державно-правової дійсності дасть змогу по-новому підійти до осмислення феномену права, його ціннісних характеристик та значення як цивілізованого і дієвого регулятора суспільних відносин. У зв'язку з цим, на сьогодні філософії права приділяється значна увага в системі юридичної освіти [9, с. 26].

Підсумовуючи, слід зауважити, що розвиток сучасної юриспруденції завдячує філософії права своєю сутністю та принциповими засадами. Звідси філософія права виступає чинником формування світогляду юриста. Всебічне розуміння сучасного права юристом крізь призму філософії права передбачає світоглядне пояснення сутності права, його розуміння й покликання, оцінки під кутом зору людського буття, системи цінностей, що існує в суспільстві, втілення в практичну діяльність ідеалів права як свобода, справедливість, гуманізм, рівність тощо.

---

1. Шкода В.В. Вступ до правової філософії. Харків: Фоліо, 1997. – 223 с.

2. Философия права: Учебник / Данильян О.Г., Байрачная Л.Д., Максимов С.И. и др.;

Под ред. Данильяна О.Г. — Х.: Прапор, 2005. — 384 с.

3. Альчук М. П. Філософія права в контексті університетської освіти / М. П. Альчук // Вісник Львівського університету. Серія : Філософські науки. — 2012. — Вип. 15. — С. 46-52.

4. Костицький М.В. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції: Вибрані наукові праці. — Чернівці: Рута, 2008. — 560 с.

5. Бандура О. О. Про співвідношення предмета й основного питання філософії права / О. О. Бандура // Форум права. — 2012. — № 3. — С. 9-16.

6. Алексеев С.С. Право: Азбука – Теория – Философия. Опыт комплексного исследования. – М., 1999. – 711 с.

7. Титов В. Про вивчення історії філософії права США / В. Титов // Філософські обрії. — 2006. — № 16. — С. 158-172

8. Присухін С. І. Філософія права: об'єкт, предмет і функції / С. І. Присухін // Юридична наука. — 2013. — № 7. — С. 97-103.

9. Подковенко Т. О. Філософія права в системі юридичної освіти / Т. О. Подковенко // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 3. — С. 26-30.

Іщенко Дар'я Геннадіївна
студентка групи М-ЮД-623
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: начальник
відділу організації наукової
роботи, доктор філософських
наук **Марченко О.В.***

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На початку ХХІ століття еволюція світу набуває такого характеру, коли інноваційні технології починають переважати над традиційними, коли відбувалася зміна самої парадигми людського прогресу. Процеси європейської інтеграції, що почали впливати на сферу освіти у зв'язку з Болонським процесом, який розпочався в Україні 19 травня 2005 року, визначають необхідність європейської співпраці, підвищення якості підготовки фахівців, зміцнення довіри між суб'єктами освіти, мобільності, сумісності систем кваліфікацій, посиленні конкурентоспроможності Європейської системи освіти [1, с.328].

Актуальним стає пошук інноваційних форм і методів підготовки юристів: від розроблення і введення в навчальні плани нових перспективних дисциплін до впровадження інноваційних методик викладання правничих наук. Заслуговують на увагу механізми та новітні технології, які допомагають готувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних правників, здатних виконувати складні науково - дослідні, фахово-прикладні й творчі завдання. Ось чому конче важливо знайти найбільш ефективні шляхи модернізації й підвищення якості сучасної юридичної освіти.